

հարկաւոր կարգադրութիւնները պիտի անէ յորեկանի կատարման համար:

Բոստոնի մեր թղթակիցը գրում է մեզ, որ հայ գրականութիւնը ընտիր գործեր անդիւրեւն թարգմանելու համար կազմուած մասնախումբը գրեթէ թարգմանել վերջացրել է Բաֆիլի «Խնթը», իսկ «Հարմար» թարգմանութիւնն ամբողջովին լրացած է և մօտեւս պիտի յանձնուի մամուլին:

Ինչպէս երևում է ռուսաց գիւղական ուսուցիչներն էլ նոյն աննախանձելի դրութեան մէջ են իրենց ունիւր կանոնադրապէս ստանալու տեսակետից, ինչ որ և հայ ուսուցիչները:

Այսպէս Թիֆլիսի նահանգի ռուսաց ժողովրդական դպրոցների վերադասուչը, ինչպէս հաղորդում են «Կապուր-ին», գիտի է նահանգական վարչութեան նրա աշակցութիւնը խնդրելով այն դործում, որ գիւղական հասարակութիւնն ներքից ստացուի դպրոցական տուրքը: Այդ տուրքը վերջին ժամանակներս խիստ անկանոն կերպով է ստացւում, որի պատճառով էլ գիւղական ուսուցիչները երբեմն ծայրայեղ կարօտութիւն են կրում, ամիսներով մնում են առանց ունիւր, իսկ աշակերտները—առանց նպաստի, որ միասնակար ազգացուցութիւն է ունենում դպրոցական դործի վրայ: Պ. նահանգապետը, ի նկատի ունենալով դործի այսպիսի դրութիւնը և նահանգի դպրոցների վերադասուչին խնդրել, մի շրջաբերականով առաջարկել է գաւառապետներին հոգալ դպրոցական տուրքերի անցանկից մնացած ապառիկները հաւաքելու և անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնել, որ այս տարի իւր ժամանակին ստացուի դպրոցական տուրքը:

Դպրոցական տուրքերի անկանոն ըստացման պատճառն անշուշտ պիտի որոնել այն բանում, որ գիւղական հասարակութիւնները կամ դեռ չեն ըմբռնել ուսման նշանակութիւնը և կամ տնտեսական շատ նեղ դրութեան մէջ են: Նրկու կողմից էլ կառավարութիւնն անպատրաստ կարող էր շատ օգտակար լինել:

Բազուի քաղաքային խորհուրդը խնդրամատոյց է եղել լուսաւորութեան միջնադպրոցները Բազուում կլասիքական դիմնադիօն բանալու համար:

Այս տարուայ յունուարի 1-ից մինչև յունիսի 1-ը Բաթումի և Փաթիի վերապիւ Անգլիկոսկոսից արտասահման մարզանեց է արտահանուած 3,841,222

—Անգլիկոսկոսի քաղաքային դժուարութիւն է իրաւ ևս իբրեւ գործիքի ընթացքին խառնուող, իբրեւ ֆրանսիացի բացէ ի բաց չէի կարող այդ ձևով առաջարկած խնդրին պատասխանել:

—Բայց եւ ձեռ խնդրում եմ իբրեւ ուսուցչականի, իբրեւ դիտութեան նուիրում մի չեղող անձի:

—Իրաւ դժուար է, բայց հասկանալի է, որ մենք այժմ պաշտպանողական դիրքի մէջ լինելով՝ պաշտպանողական (Principe des nationalites) քաղաքականութեան ուղղակի կերպով չենք կարող յարիւր Միւս կողմից մեր նպատակն է մտցնել Թիւրքիան մեր դաշնակցութեան մէջ, Նրկու պատճառ՝ որ մենք բուռն դործուն գեր չենք կարող խաղալ ձեր խնդրում առ այժմ:

—Բայց միթէ չէք կարծում, որ Թուրքիա մի օր ձեր հակաակազմողների գաղնակցութեան մէջ մտնի: Ձեռ հետ միանալով նա ինչ պիտի ստանայ:

—Ապահովութիւն ուսական արշաւանքից, Աւստրիայից և Եւրոպայից վերջին բառն արտասանելիս ուսուցչական ծիծաղելու չափ ժողովաց:

—Բայց ուսական դաշնակցութիւնը Օսմանեան պետութեան հիմնովին ամ-

պուր 1, 153,656 ռ. 30 կ. արժողութեամբ:

Այս օրերս Իօկանամ է հասել պրոֆեսոր Էրանուրը, որ զրկուած է կլիմայական հետազոտութիւնների կատարելու այնտեղ և թէյի ամենից յարմարաւոր տունն է ընտրելու: Բաթումի չըրջանում ձգուելիք թէյի տնկարաններն համար:

1896 թուի մայիսի սկզբներին Վարչաւում բացուելու է համառուական ատոլոյապահական երկրորդ ցուցահանդէսը, որ կըսեմ մօտ երկու ամիս:

Մենք ստացանք Համառու տրամաբանութիւն, ձեռնարկ հայ ուսուցիչներին և թեմական դպրանոցների վերջին դասարանի աշակերտների համար: Կազմեց Իսահակ Յարութիւնեան: Իւր տեսակի մէջ սա առաջին հայ ձեռնարկն է, որ լոյս է տեսնում, այդպիսով մի զգալի պակաս լրացնելով մեր դասագրքերի մէջ: Տպուած է Թիֆլիսում, սոյն 1895 թուին:

Համախու թեմի դպրոցների տնտեսարժ. Նիշիէ քահ. Գեղամեանը խնդրում է մեզ հրատարակել հետեւեալը. «Նոր-Դար»-ի 132 №-ում հրատարակուած Համախուց թղթակցութիւնում, որ Պուրէ ստորագրութիւնն է կրում, ի միջի այլոց, տաած է՝ «վանքի բաւկում գտնուած է Բուզադեան միդասան տղայոց դպրոցը՝ գետնիցուած մի երկու հաւ, իսկ սենեակներն մէջ, որոնք ուրիշ մօտ կարող էին միմիայն գոյ թէ Ծառայէ և ոչ թէ մանուկ սերնդի կրթութեան տեղ»:

Թոյլ տուէք, պ. Խմբագիր, նկատել որ Ձեր թղթակցի գրածներն միանգամայն զուրկ են ճշմարտութիւնից, որովհետեւ Սաղեանի Բուզադեան դպրոցը, անցեալ 1894/95 ուսումն. տարուայ սկզբից, գետնիցուած է երկու շահար, չոր և հարու սենեակներում, որոնք գտնուած են վանքի արևելեան կողմում: Իսկ պ. Պուրէի նկարագրած սենեակներն գտնուած են վանքի հիւսիսային կողմում:

«Մինչև 1894 թ., ճշմարիտ է, դպրոցը այս վերջին սենեակներումն էին գետնիցուած, բայց այդ ժամանակից յետոյ եւ փոխադրեցի: «Նոր-Դար»-ի թղթակցից, անշուշտ, դպրոցական հին և նոր սենեակներն չէիթած է միմեանց հետ»:

Դապնդման շատ քիչ կարող է նպաստել Միթէ այդ նրան վերջնական անկումից, բաժանումից կարող է ազատել:

—Ան այդ չգիտեմ, այդ շատ հեռու ապագայի դործ է: Մենք առ այժմ այս ուղղութեամբ ենք գործում՝ աշխատել մտցնել Թիւրքիան մեր entente-ի մէջ»:

—Ո վերջոյ ամենայնի, շարունակեց ուսուցչականը, դուք խելօք ուղղ էք, դուք կլասիքական շատ հեռու էք, Բայց ամենից առաջ աշխատեցէք դանց առնուելիք (negligé) տարր չլինի միջազգային տեսակետից: Մի այլ խորհուրդ որ ձեռ կարող էի տալ՝ այդ այն է, պաշտպանել ձեր խնդիրը Ֆրանսիայում այնպէս՝ ինչպէս որ անում էք Անգլիայում: Դրեցէք, աշխատեցէք, իսկ եւ անհատականապէս յաջողութիւն կը ցանկամ:

Ուսուցչականանոցից դուրս գալու վրայ էի՝ երբ ներս մտաւ մի այլ ուսուցչական, որ դասախօսում է Արեւելեան խնդրը: Արեւելեան խնդրում պարտնի հայկազնները մեն հեղինակութիւն ունին ֆրանսիական գիւղատնտեսական աշխարհում: Նրա առաջարկած

ՆԱՍԱԿ ԽՐԱԿԱՐԻՈՒԹԵԱՆ

I. Խոնարհաբար խնդրում եմ թոյլ տուէք ուղղիւ ձեր լրագրի № 130-ի մէջ տպուած Դօշ ստորագրութիւնը կրող թղթակցութեան այն կէտը, թէ Վահագնաւ Հայրապետի Ալէքսանդրապոլ մուտք գործելու լուպէին քաղաքիս բոլոր եկեղեցիներին մէջ միայն հայկաթոլիկաց եկեղեցին մնացել է լուս ու մուծ և չէ գանգաւարել, եկեղեցական պարտաճանաչութեան մէջ յետ մնալով նոյն իսկ յոյն եկեղեցուց: Մենք համաձայն էինք ընդունել, որ պ. նամակագիրը հայկաթոլիկաց եկեղեցու փոքրիկ գանգաւարի ձայնը չէ լսել քաղաքիս բազմաթիւ եկեղեցիներին միաժամանակ գանգաւարութեան և ամբողջ խրաքուցիչ աղաղակների մէջ. բայց զարմանում ենք որ այդ մանրամասնութեան հասնող թղթակցութեան մէջ չէ յիշուած Ալէքսանդրապոլի հայկաթոլիկաց յաջորդ գերապ. Պողոս վարդ. Նահապետեանի ընդառաջելը մինչև Ղազանչի գիւղը և այդ գիւղում ուրիշ հայկաթոլիկ քահանաների հետ եկեղեցական կարգով դիմաւորելը Վահագնաւ, Թորոսի գիւղում Փայուտի գիւղի նոյա կաթոլիկ քահանայի և ժողովրդական պաշտանապէս խառն կանգնած լինելը հայադաւան հոգեւորական դասի հետ, և նոյն իսկ Ալէքսանդրապոլում հանդիսաւոր մուտքի լուպէում պ. նամակագիրը չի տեսել, որ հայ եկեղեցական դասի մէջ պատշաճապէս զգեստաւորուած խառն կանգնած էին գեր. Պ. վարդ. Նահապետեանը և ուրիշ 4 հայկաթոլիկ քահանաներ:

Պատաս Բեքուրեան. Ալէքսանդրապոլ, 24 յուլիսի:

II. Մեծապատիւ Խմբագիր.

Խոնարհաբար կը խնդրեմ—յարգելի «Նոր Դար»-ի մօտիկ համարներից մէկում մի անկիւն չնորհէք իմ այս նամակին:

Շուշի քաղաքի Մեղրեցուց եկեղեցու նախկին ծխական այժմ բազուարիակ պ. Յովսէփ Թումայանցն ամսոյս 21-ից մի նամակով դիմած է ինչեալ եկեղեցու միաբանութեան և ժողովրդականներին, որ ինքն ինքնաբերաբար ցանկանում է իւր սեպհական ծախքով եկեղեցու բաւկում ծխական դպրոցի հետ մի չենք չինել, որի համար նիւթղէները պատրաստելու մասին զգրուած է և պ. Գ. Բէկլարեանցին: Այդ մասին ամսոյս 25-ին եկեղեցու ծխականներն իրենց քահանաների հետ հաւաքուելով եկեղ. բաւկը, հրաւիրեցին

հարցիւ ըրթնադականութիւնն իմացաւ, առ թէ ինչ պատասխանեց, գրեթէ առանց վարանման:

—Ան թէ ևս այժմ կառավարութեան անգամ չիմ, բայց ձեռ խորհուրդ կը տայի զդոյշ լինել. Պարիզում որեւէ շարժում ընդդէմ Թիւրքիայի մենք թոյլ չենք տալ: Դիտեմ ձեր գրութիւնն անանելի է, բայց այդ գիրքը «Դօշ» Անգլիան: Նա ուղղում է ձեռ համար մի բան անպատճառ անել և այդ է վնաս մեր և Ռուսիայի շահերին: Որովհետեւ ամեն բան դուք Դօշ Անգլիայից էք սղատում, ապա թող նա միայն «Դօշ» ձեռ պաշտպանէ, ինչպէս մենք առանց որեւէ շահի արել ենք անցեալում ուրիշ ազգերի նկատմամբ:

Ի դուր ձգնում էի աղացուցանել, որ Անգլիան չէ որ իւր շահի համար հայկական խնդիրը ներկայ սուր դրութեան հարցից:

Հայկական խնդիրն Անգլիայի թաւադրեցի հետեւանք և ուսական չահերին հակառակ՝ այստեղ ընդհանրացած գաղափար եւ լսած եմ երբեք այլ անձերից, որոնք այսօր ներկայ միջնադարութեան մէջ գլխուր գեր խաղացողներն են:

պ. Բէկլարեանցին և նրա ներկայութեամբ իրենց ուրախութիւնն ու գոհունակութիւնը յայտնելով մի բազմաստորագրի կրթատարական նամակով գիմեցին Բազու. պ. Թումայանցին, իրենց չնորհալուութիւնը յայտնելով:

Արդարեւ պ. Թումայանցի այդ բարի գործը մեծ ուրախութիւն պիտի պատճառէ ոչ թէ միայն Մեղրեցու եկեղեցու, այլ և ամբողջ Շուշու հայ ժողովրդականներին, իսկ առաւելապէս՝ արքայաւ իրենց ապրուստը հազիւ հազ ձեռք բերող այն ընտանիքներին, որոնց դաւաճելը փոխանակ փողոցներում աննպատակ թափառելու և անբարոյականութեան գիրկն ընկնելու, այդ սուրբ յարկի տակ կը թելուկով մարդկութեան հարկաւոր անդամներ կը լինին:

Նրանի թէ մեր հարուստներն, օրինակ առնելով պ. Թումայանցից, հենց իրենց կենդանութեան ժամանակ դործին այսպիսի գործեր և իրենց սեպհական ակնաջով լսէին այն սրտաբուղի օրհնութիւնը, որ հաղորատու բերաններ տալու են իրենց և ուրախակից լինէին այն մարդկանց, որոնց ուրախութեան պատճառ են լինելու, և ոչ թէ մահուան լուպէներում գրաւոր կամ բանաւոր միջոցներ բան խոստանան, որոնցից շատերը կամ փոխուած են և կամ մնում բոլորովին անկատար:

Նրեցիփոյ Սարգիս Իււրաչեանց Շուշի 27 յուլիսի:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Լուսաւորութեան մի նոր միջոց: Ինչ նշաններ կան մեռած մարմինը կենդանաց զանազանիւր համար: Սառնարիւն և տաքարիւն կենդանիների սովածութեան դիմանալու չափը:

Անգլիացի գիտնական Մորտոնի շնորհիւ մարդկութիւնը մի նոր միջոց ունի իւր գիշերային լուսաւորութեան միջոցները ոչ միայն էժանադնելու, այլ և կատարելագործելու: Յիշեալ գիտնականը փորձեր անելով գտել է մի նոր նիւթ, «Դիմադրութիւն»-ը, որ մինչև այժմ յայտնի չէր գիտնականներին: Նիւթ է ելեքաւորական հնոցի մէջ, ուր տաքութիւնը 3000—3500°-ի է հասցրած ըստ Յիւլիւսի, դենք հում կըլի և ածխափուշի խառնուրդ, կ'ստանանք ածխածնային կայլցիլ, որ մի ապականման նիւթ է բերեղային կառուցածքով: Այս նիւթի մի գարմանալի յատկութիւնն էլ այն է, որ հենց որ ջուր դիպու թէ չէ խիւղն լուծուած է և կազմուած է մի կողմից կըլ, իսկ միւս կողմից մեծ քանակութեամբ ածխածնածնային գազ՝ «Դիմադրութիւն» իսկ այդ գազը, ինչպէս յայտ-

նի է, պայծառ և առատ բոց է արձաւում: Այսպէսով ուրեմն բաւական է ժամանակ առ ժամանակ կաթիլ կաթիլ ջուր որակել ածխածնային կայլցիլի կտորի վրայ, որ նա գիւրալու գազ առաջացնէ:

Ածխածնային կայլցիլի այդ յատկութիւնից օգտուելով արդէն պատրաստուած են այդ նիւթից մօմ և առանձիկ յարմարութեան միջոցով թրջելով՝ գոհ հետաքրքր և լոյս աշտադրուած: Այդ լոյսն, ինչպէս ասացինք, շատ պայծառ է, աւելի պայծառ քան սովորական գազի լոյսը—մինչև վերջինս 142 լոյս գործածութեամբ միայն 16 ճրագի լոյս է տալիս, նոր գտնուած նիւթից մինչեւ պայմաններում 240 ճրագի լոյս է ստացւում, այսինքն 15 անգամ աւելի: Իսկ բոցի մաքրութեան և սպիտակութեան կողմից դա կարող է նոյն իսկ էլեքտրական լոյսի հետ մրցել: Պրոֆեսոր Լիւիսի հաշուով հենց ներկայ պայմաններում, երբ յիշեալ նիւթը գեղեցական դժուարութեամբ է ձեռք բերուած, դարձեալ նրա 60 պուրը 40 ուրբուց թանգ չէ նստում: Իսկ այդ չափ նիւթից կարելի է 300 խորանարդ մետր ացեալիէն պատրաստել: հետեւաբար մի խոր. մետրը կընտրի 12—13 կուպէլ:

Թէ ապագայում ինչ գործածութիւն կ'ստանայ այս նոր նիւթը, դժշակելի դժուար է, ի հարկէ. բայց կան գուշակողներ, թէ լուսաւորութեան գործում կարող է շատ անդ մրցել էլեքտրականութեան հետ, որովհետեւ արդէն այժմ գրաւարտագործ գազը սովորական լուսաւորութեան գազի հետ խառնելով, ահագին լոյս է ստացւում: Բացի այդ ացեալիէնը կարելի է գործ ածել նաեւ շարժողութիւն առաջացնելու, մետորներ շարժելու համար:

Սակայն մի աննպատակ հանգամանք, ոցիտիւնը պղծակցութեան և լուսունեղնիւնների հետ չփոխելով պայլցիլի նիւթ է առաջացնում. բայց այդ հենց ինքն էլ թունաւոր է. բայց հնարագէտ մարդկութեան համար դժուար չէ գրանց առաջն էլ առնելու:

Չնայելով, որ շատ միջոցներ կան ճշմարիտ մեռած մարդու դիակը կարծեցեալ մեռածից տարբերելու համար, բայց և այնպէս պատահում են դէպքեր, երբ անհայտնի է լինում այդ անել, ուստի և բոլորովին իրաւացի է շատերի երկիւղը, թէ մի գուցէ իրենք էլ կենդանի թաղուին: Ինչպէս երևում է այդ երկիւղը եղել է դեռ ևս հին ազգերի մէջ, որովհետեւ յայտնի է որ արդէն հռոմայեցիք սովորութիւն ու-

ղիւ հազ այդ մարդկանց, մեծ աղցն իւր ժողովրդական ձայնը բարձրացրեց յօգուտ իրաւապաշտի, կեղեքուած հաւածում: հայի Այդ բոլոր ջանքերից յետոյ դեռ այդ երկրում այսօր ևս կան ստորաբար, թրքական փշիւնքով ապրող ստրուներ, որոնք ուղղում են հաւատացնել թէ հայկական խնդիրը ուսական թիւրքութեան հետեւում է:

Ուրեմն եթէ Ֆրանսիայի աջակցութեան կարօտ ենք—և պիտի կարօտենք,—ինչպէս նաեւ Ռուսիայի, անհրաժեշտ է այդ անդերում ևս մաքրել պարզել, նոյն չափով՝ ինչպէս Անգլիայում:

Միւ համար ստորեւ շատ ցաւալի է այսօր, այսպէս թէ այնպէս, որ հայկական խնդիրը նկատմամբ իրական նպատաւոր դիրքի մէջ չէ գտնուած այն Ֆրանսիան, որ այնքան փառաբերել է կատարել ապգիւր ազատութեան դործի մէջ:

Ս. Սապահ-Գիւլեան. Պարիզ, 31 յուլիսի (ն. տ.):

նէին ննջեցաւ մի շարքի պահուստ-
ստանէն չնայելով այդ սովորութեան,
Պրինցիպի պատմելով, եղիւ են զէպընը,
երբ ննջեցաւ կարծուած հենց խա-
րոյկի վրայ այլուստի կենդանացել է-
այդպիսի կենդանացածներէն է Վայրուս
Ելիսու Տուրքոնը, որի մարմինը խա-
րոյկի վրայից հազիւ են կարողանում
սպառել:

Ֆրանսիայում տուժին կայսրութեան
միջոցում սենատում խնդիր է լինում
ննջեցանքին մի քանի օր պահուստ-
մասին: Վիսթրապոլիսներէ միջոցին
Վոնէն արքայիսկզպութեան պատմութեան է,
թէ ինչպէս մի սեմինարիստ երկարատե
հիւանդութիւնից թուրացած մեռնում
է, բայց հոգեհանգստան սիջոցին յան-
կարծ կենդանութեան նշաններ է ցոյց
ապրիս նա, ուշքի է գալիս, յարութիւն
տանում: Այդ սեմինարիստը ինքը արք-
այիսկզպութեան էր:

Բրիտանիայի մասնաւոր նշաններէ մասին
գրած գրքի մէջ յիշուած է 180 դէպք,
երբ մարդիկ սկստուած են եղել մեռե-
լութիւնը որոշելիս: Գրանից 52 հոգի
կենդանի է թողուած, 4 հոգի կենդա-
նի հանուած գերեզմանից: 53 հոգի
յարութիւն են առել դադարէ միջոցի
է 72 լետարիական քնով բուժուածներ
մեռած են ընդունուած: Կարողութեան IX-ի
միջոցին աշխուսական Ֆրանսուս Սի-
լիլը սովորաբար իւր անունը այսպէս
է ստորագրում:—Աստուածային ոգի-
մութեամբ երեք անգամ մեռած և ե-
րբ անգամ թողուած և երեք անգամ
է յարութիւն առած:

Մեռելութեան նշանները կարելի է
երկու կարգի բաժանել. մէկը հա-
տատ նշաններ, միւսը-հաւանական նը-
շաններ: Հատուտ նշաններն են մարմ-
նի փայտանալը և նեխումը: Բայց
դրանց վերաբերմամբ էլ պէտք է նը-
կատողութիւն անել: այսպէս օրինակ,
չանթահար եղողները կամ չեն փշտա-
նում և կամ շատ ուշ են փշտանում:
Կաթնաձագար դուրսիւն էլ կարող է
դիակի փշտացման տեղ ընդունուել: այդ
երկուքը կարելի է արհեստական միջո-
ցով էլ առաջացնել:—մարմնի մի որեւէ
մասը պիտի կտրուի կամ երկար ժա-
մանակ ստոր ջրի մէջ պահուի: Բայց
այդպիսի հանգամանքներէ առաջա-
ցած փշտացումն էլ շատ անց կըլի-
նայ միտքներէ ձգտելուց, լայնաց-
նելուց...Այսպիսով ուրիշ մասնաւոր
անկասկածելի մի նշան է մեռում մի-
այն մարմնի նեխումը: Սակայն այդ-
տեղ էլ միջանի գոյուշութիւններ պէտք
է բանեցնել: նեխուած մարմնի յատուկ
հոտը և դիակի վրայ երևան եկող բը-
նըր յատուկ են նաև միջոցին հիւան-
դութիւններէ: յայտնի են զէպընը, երբ
մեռածի ամբողջ մարմինը դիակի այն
բծերով է ծածկուած եղել և մտնում այն
հոտ է բուրբխիս եղել, բայց յետոյ մե-
ռածը կենդանացել է:

Մահուան հաւանական նշաններ
չառ կան. ա. արեան շրջանառութեան
և շնչառութեան դադարելը: բայց այդ
նշանը շատ խախտու է, որովհետև ար-
հեստական միջոցով էլ կարելի է այդ
բանն առաջացնել: Գնդապետ Տուռ-
չեկը Չին և Բէյնուրդ բժիշկներէ ներ-
կայութեամբ պատկուծ էր մէջքի վրայ
և մեռնում: մի բժիշկը բուժում էր
զարկերակը, երկրորդը զննում էր սիր-
տը, իսկ երրորդը անձը հայելի էր բըռ-
նում բերանի առաջ, ոչ արեան էր
շարժում, ոչ սիրտը և ոչ զարկերը: Բայց
կէս ժամից յետոյ կեղծ հանգուցաւոր
սկսում էր կենդանանալ, մինչդեռ բը-
ժիշկներն արդէն յոյսերը կտրած պատ-
րաստուած են հեռանալ:

Երկրորդ նշանը մարմնի ստուշիւն է:
բայց մեռնողի դիակը շատ ուշ է ստու-
շում, բայց այդ, միջանի հանգամանք-
ներում մարմնի տարութիւնը դեռ կեն-
դանութեան ժամանակ էլ կարող է
չառ ինքնի: Մի ուրիշ նշան է համար-

ւում մարմնի գոյնը փոխելը, մեռելի
գոյն ստանալը: բայց օրինակ, չարուած
ածխի բացից (ուգար) մեռնողներէ դի-
ակի գոյնը երկար ժամանակ շատ
թաւրած է մնում: Ասում են նոյնպէս թէ
մահուան նշան է, երբ մառի ծայրերն
թափանցիկ են դառնում: Այդի սպի-
տակուցի խառնուելը (պոտորուելը)
միշտ չէ նկատուած ննջեցանքներէ վը-
րայ, իսկ ուղեղի բորբոքման միջոցին
մարդու աչքը դեռ կենդանութեան
ժամանակ էլ պոտորուած է լինում:
Նոյնպէս մահուան նշան է համարուած
երբ դիակի կաշին կրակից այրուելով
ուռոյցքներ կամ փշտիկներ չէ առա-
ջացնում, որոնք կենդանի կաշին
կամ մորթին յատուկ նշան են: Բայց
լետարիական քնով քնածին ոչ մի
կերպ չի կարելի այրելով ուշքի բերել:
Այսպիսով ուրեմն մահուան միակ
հանգարտ նշանն է մեռում դիակի հո-
տելը: բայց այն էլ պէտք է բժշկի ջըն-
նութեան ենթարկելուց յետոյ, որ-
պէս զի չլինի թէ միջանի հիւանդու-
թիւնների յատուկ նշանները մեռելային
հոտի և բծերի հետ խառնուի:

Չանագան ժամանակներում դիտա-
կանները կատարած փորձերից երևում է,
որ առհասարակ ստուշարիւն կենդանի-
ներն աւելի են սովի դիմանում, քան
թէ տաքարիւն կենդանիները: Սառնա-
րիւն կենդանու համար կարիք չկայ
իւր արեան գործուածքների մէջ միևնոյն
բարձր քիմութեան չափը պահելու, ինչ
որ տաքարիւն կենդանիների համար է
հարկաւոր: նա լինումը գոհ է իւր չըր-
ջապատող ջերմութիւնից: կենդանի
ոյժ գործ գնելով շատ քիչ չափով, մի
առանձին մեծ կարիք էլ չի գոյւծ նա
իւր կորուստը կերակրով վերականգ-
նելու: Փորձուած է, որ տաքարիւն կեն-
դանիները քաղցած մնալով մի ժամում
իրենց քաշի ամեն մի կիլոգրամի (2 1/3
ֆունտ) վրայ 1,75 գրամ պակասում
են, մինչդեռ սառնարիւնները հազիւ
0,087 գրամ են պակասում: Այդ պատ-
ճառով էլ սողունները, երկակենցաղնե-
րը և ձկներն ընդունակ են միւս կեն-
դանիներից մի քանի անգամ աւելի
քաղցի դիմանալու: Ֆրանսիայի դիտա-
կան Գալիէն Միլոն փորձի համար օձը
մի տարուց աւելի սոված է թողել և
այդ միջոցում օձը իւր կշիռից 17 գրամ
թեթեւացել է, բայց միևնոյն ժամանակ
նա երկու սանտիմետր էլ երկարացել
էր: Ուրիշ գիտնականների գնութիւն-
ներից երևում է, որ մեծամեծ օձերը
կարող են երկու տարի և աւելի սոված
մնալ, իսկ կրիան կարող է 15—20 տ-
միս սոված մնալ:

Հրատ.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԱՄԱԿ ԹՐԳԱ-ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ
(Նոր-Գարի թղթակցից)

ԲՈՒՄԱՆԴԻ, 11 յուլիսի:
Մոլեռանդ չէլիսութիւնն կրեական
դիմակի տակ թողնուած, անպատա-
խանաւոր լինելով իւր ամեն մի բըռ-
նարարութեանց, արձակ ու համարձակ
մեծ գիւր կըլիսալայ ամբողջ տաճկա՛ն-
պատակ քրիստոնեայ բնակչաց գլխին:
Ճիշտ գրա հրէշային բռնարարու-
թեանց չկարենալ տանելու համար էր,
որ 10—15 տարի յառաջ գիւղիս բնակ-
չաց մաս մը 10—15 տուն բաժնու-
նով իրենց ծննդավայրէն, նոյն այդ
գիւղի սահմանին մէջ գէպի հիւսիս
Գիսպոյան կոչուած ձորակի մը բերա-
նը հաստատեցին համառուն գիւղ մը,
կարծելով առ ժամանակ ապառ ապրել
գէթ քիւրդ մոլեռանդ ու վաւաչու չէլ-
իսի կամայականութեանց, աղով ալ չը-
կրցին ոչինչ չանել, որովհետեւ ինչպէս
կասեմ' օձը գաղձէն կըպատուի: Գաղ-
ձը ընդհակառակն նրա բնի քովէն կը-

բուսնի: Այդ օձակից գործս կիսով ան-
հարազատ շառաւիղ չէլիս Գիսպոյան
նուն հարաբար աւագակը շառավիղ իւր
տունն ալ փոխադրելով այդ նորաշէն
գիւղը, ոչ միայն տեղիս բնակչաց, այլ
և ամբողջ դաւառիս հայ բնակիչներու
պատիժ ու պատուհոս դարձաւ:

Գիւղիս ծերունի Յովսէփ քահանան
որչակի որ իւր հարուստ ու մարդաշատ
գերդաստանովը միակ պաշտպանն էր
հայ հասարակութեան ընդդէմ այդ բար-
բարոս Գիսպոյան չար արարքներուն,
այսուամենայնիւ այս վերջին խառնա-
չիթ տարիներ չկրնալով հաւատարա-
կընութիւն պահել, դուցէ իբրիս յիշա-
փոխական չգատապարտուելու համար,
վախէն թողուց տուն տեղն ու հեռա-
ցաւ արտասահման:

Այդ բաւ չէր թշուառացնելու իւր
անբաղդ ընտանիքն: Երէկ աւելացաւ
ցաւ մ'ալ ի վերայ ցաւոց: քահանայի
փորը եղբայր Պողոս առաւօտեան վաղ
արշալուսին, սայլով խոտը լեռնէն ի
գիւղ փոխադրելու միջոցին փոխանով
խոտի' գիւղը սայլի վրայ դրուած վի-
րադարձաւ իւր տունը, ճիշտ այն ժա-
մանակ, երբ ես հոծ բազմութիւն մը
տեսնելով իւր տան շուրջը բուռնած,
հետաքրքիր եղալ իրողութիւնն հասկա-
նալու:

Թէ ո՛րքեր էին ոճաբարձրները, ոչոքի
բերնէն որոշ բան մը չկրցի հասկա-
նալ, սակայն զանազան պատմութիւն-
ներէն հետեցուցի որ ժոտ օրերն այդ
արդէն մեղ ծանօթ չէլիս Գիսպոյան գլխ-
տուկով Պողոսի տանեցնեցին հետ,
յայտնապէս սպառնալիքներ տուած է և
չարաթ չանցած կատարել տուած է
այդ եղբունդարձութիւնը:

Տեսարանը խիստ սրտաւորոր էր:
գիւղական սայլակի վրայ փռուած թաւ
խոտի վրայ յաւիտենական քնով կը-
նիւրէր այդ երկատաւարը: դաշոյնի բազ-
մաթիւ մէքերու տակ արեան առատ
հոտով ներկած էր իւր շուրջն և գեռ
և կըքարոնակուէր: Այստեղ ամեն
ինչ իւր գեղջկական պարզութիւնն ու-
նէր: Գոթաղ երկատաւարի չէզ լճա-
կից ամուսինն ծնկներու վրայ դրած
երկու երեխաներուն ծիծ կըկերպնէր:
անպաճոյճ ու պարզ հաղուստով, զըլ-
լիսի կապած սև փուշին, արեան ար-
տասուք կըթափէր և մերթ մատաղ
մանկանց թշուրն, մերթ իւր սիրել-
ւոյ սուրբուն համբոյները գրօշմելով,
ստոյշ ձայնով մը քրդական բարբառով
իւր սիրելու մանր կողբար: Երբ կընդ-
հանար երգը, ամեն կողմէն չըջապա-
տած կըրայր, ազգականներ, բազմաթիւ
կիներ մեղմիկ ու ներդաշնակ կըկանչէին
վայ լւ մըն, բայց' (վայ ինչ, եղ-
բայր): Մը քաղաքիւր կարող էր չը-
փոխել այդ տխրավայրն ու լաց չի-
նէր: Գրացի քրդերն անգամ հաւաքուած
մեր շուրջը կուլային:

Օրը քանի քանի այսպէս դժբողդ
ընտանիք թշուառութեան գիրկը կըլի-
րուին:

Գաւառիս համար ոչ մի բան միւ-
թարական չկայ բացի հունձի առա-
տութենէն, որ զգալի կերպիւ շատ է
քան ամեն տարի: ասոր ալ բաժն է
բանաստեղծը «Հայի ստացուածք թէ
ճոխ լինի, կ'ըլլայ աւար օտարին: հայ
չինութեան տունն և այգին կըլիսալայ-
կէ թշնամին»:

Հայը կըքանէ առատ, կըհնձէ առատ,
կըչնչէ շատուշատ, իսկ հորի ու ամ-
բարի մէջ կըլինէ ոչինչ: տունը ընտա-
նիքով, եղ ու գոմէշով ինն ամիս չա-
րաչար տանջուի յետոյ, կալի աւելն ու
ցախաւել կըմնայ իւր բաժինն:

Համեմատաբար առատ են և խնու-
սայ և Մանազկերտու հունձը անձրեկ
առատութեան և հիւսիսային-արեւելեան
հողմի շնորհիւ: բայց թէ ինչո՞ւ: Մշու-
դաշոյն հունձն այս տարի աստիճանա-
բար նուազ է քան այլ տարիները—հե-
տաքրքրական է այդ:

Նրբ արեւմտեան քամին կըլիչէ, Մշոյ

դաշալի հունձը խիստ զգալի կերպիւ
կըլաւաւայ, իսկ վերոյիշեալ երեք դաւա-
ռացը կընուազի, և փոխադարձաբար
երբ հիւսիսային-արեւելեան քամին կըլիչէ,
դաշալի հունձը կըլիսանձի բոլորովին:
Ոմանք այդ կըլիսադրեն երկու դա-
ւառներն իրարմէ անջրպետող Գոսու-
րայ սարի լեռնաշղթային, իսկ այլը
Խուծայ հիւսիսային կողմի Չխուրայ
չամբին: Թէ ո՞րն է ստողը—այդ հան-
քաքանից է գործ:

Տասնորդական տուրքերու հաւա-
քումը միւլթազիմեքու, այն է' անուր-
դի դրութեամբ այս ու այն բարբարոս
քրդի և մոլեռանդ թուրքերու կամայա-
կանութեան ծախուելու գործն վերակը-
սեց, Թէ և այս տարի իսկական ցորեն
կըքարդուի արքունի գանձի հաշույն,
ոչսուամենայնիւ վերին աստիճան ծա-
նըր գնահատուած են գիւղերը, հետե-
ւապէս այլ տարիներու պէս պակասած
ժողովուրդը պիտի տուէ:

Մաղոս:

ՏԱԹԵՒ, 28-ն յուլիսի. — Գաւա-
ռական խուլ անկիւններում մեր ու-
սումնարանական գործը հանգիստում է
մեծամեծ դժուարութիւնների գանազան
գիւղական աղաների, վախառուների,
մի խօսքով գիւղում փոքրիշատէ ազգե-
թիւնն ունեցող մարդկանց կողմից,
այն մարդկանց, որոնց գոյութիւնը պայ-
մանաւորուած է գիւղական ժողովրդի
տգիտութեամբ և որոնց ուսումնարանը
մեծ վտանգ է սպառնում: Ուստի բնա-
կան է, որ այդ մարդիկ ամեն միջոց
գործ պիտի դնեն գիւղական ժողովրդին
տգիտութեան և խաւարի մէջ պահելու
համար, որովհետև հակառակ դէպքում
իրենց հեղինակութիւնը վայր է ընկ-
նելու: Ձկնորան լին՝ կուզի—պղտոր
ջուր, գոյն ինչ կուզի—մութ գիշեր:
անհայտ մարդիկն էլ առաջնորդում
են այդ սկզբունքով և կատաղի կռիւ
մղում ուսումնարանի դէմ: Այս յայտ-
նի է մեր դպրոցական այն գործիչ-
ներին, որոնց երեքիցէ վիճակուել է
գործի գիւղական մթնոլորտում: Խօ-
սելով ձանգեղուր դաւառի Տաթեւ գիւ-
ղի նորաբաց ծխական դպրոցի մասին՝
պիտի ասել, որ այդ դպրոցն էլ
ունեցաւ իւր անհայտ հակառակորդ-
ները յանձին Տաթեւի մի երկու տուն
հայ բեգերի Օրբելեան տոհմից, որոնք
չըղացան ամեն միջոց գործ գնել այդ
ուսումնարանի յառաջագիւծութիւնը
խանդարելու նպատակով: Դրանց չնը-
կի շտաբան ծխական դպրոցի մասին՝
կ'աւ բողբոլին դպրոց չըտուին և կամ
եթէ տուեցին էլ, տարուալ կիսում հա-
նեցին, որովհետև այդ Օրբելեան բե-
գերը գիւղացիներին համոզում են, թէ
առհասարակ ուսումը անբարոյականաց-
նող է և մեծամեծ ծախսեր պահանջող,
այնպէս որ, եթէ նրանք իրենց որդի-
ներին տան ուսումնարան՝ նրանց այն
հարկերի վրայ, որ տալիս են տէրու-
թեան և վաճառի, պիտի աւելանայ
նաև մի նոր հարկ, այն էլ ուսման
թոշակագրամը: Բացի այդ, նրանք ա-
սում էին գիւղացիներին, թէ ձեր որ-
դիները կարգան, չըլարդան՝ տաւա-
րած պիտի դառնան: հետեւապէս էլ
ինչ կարիք կայ ծախսեր անելու և
կարացնելու: Ժողովրդի մեծամասնու-
թիւնը տգիտութիւնից, գուցէ և եր-
կուղից, հաւատ էր ընծայում նրանց
խօսքերին: Այս է պատճառը, որ Տա-
թեւի պէս մեծ գիւղը հողիւ կարողա-
ցաւ 20-22 աշակերտ տալ իւր ծխա-
կան դպրոցին: Մինչև անգամ այդ բե-
գերը աշխատում էին սրանց էլ սպառ-
անքներով հեռացնել ուսումնարանից,
բայց այդ չըլաջողուեց նրանց: Այս
ամենը բաւական չըհամարելով՝ նրանք
աշխատում էին նոյնպէս ուսուցչի և
ուսումնարանի վարկը ձգել ժողովրդի
աչքում: Եւ վերջապէս նրանց չնորհիւ
էր: որ ուսուցչը քննութիւններից յի-
սոյ ամբողջ 20 օր սպասում է, մինչև

որ հազիւ հազ կարողանում է իւր ու-
նիկից մնացած՝ նախահաշուով եկողե-
ցուց հասանելի 50 բ. ստանալ: Դրանք
չնորհիւ: եւ ասում, որովհետև, գրանք
ամեն կերպ գրգռում էին ժողովրդին
չաւայ այդ 50 բուրքին, որ միևնոյն է
թէ դէմ կենալ հողերը իշխանութեան
կարգադրութեանը: Վերջացնելով խօս-
քըս, պիտի ասել, որ հենց այն ժողո-
վուրդն էր հաւատ ընծայում այդ
բեգերի խօսքերին, որը տասնեակ փա-
սուկով հաստատ համոզուած է նրանց
անարդարութեանը, բայց երկու-
ղից ձայն չէ կարողանում հանել: Երբ
պէտք է խաւարը փարատուի լոյսով և
մեր բեգերը հասկանան, որ այդպիսով
վերջ է վերջոյ իրենք էլ են չարաչար
վնասուելու:

Ականատես-Ուխտաւոր:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Պետերբուրգից վերադարձող բուլղա-
րական պատգամաւորութեանը երկա-
թուղու կայարանում դիմաւորել են բու-
լոր միւնիստրները, բացի արտաքին
դոմինի միւնիստր Նաչկիչից: Պրինց
Ֆերդինանդի կողմից դիմաւորել են
գրաֆ Ֆորտան և պրինցի քարտուղար
Գոմբորովիչը: Պատգամաւորութիւնն ըն-
դունել են բարձրագոյ ազգականներով,
բայց հառեր չեն խօսացել: Պատգամա-
ւորներէից մէկը, Մինչկիչ, նկատել է,
որ ուսաց կառավարութիւնը հաւա-
նութիւն չի տալիս մակեդոնական ա-
գիտացիային, որը խանգարում է հաշ-
տութեանը և կարող է եւրոպական
ձգնաժամ առաջ բերել: Որովհետև
պատգամաւորները ալ մի զիջողու-
թիւն, չեն բերել Ռուսիայից, ուստի
նրանցով այլ եւ չեն հետաքրքրուում:
Յանկովի և Կարաւելովի կողմնակիցնե-
րը բացարձակ կռիւ են սկսել Կորուր-
գի պրինցի դէմ: Նրանք Բուլղարիայի
իշխան են ուղում տեսնել յունաց Գե-
որգի արքայադուռն: Այդ բանի համար
նրանց դէմ դատ է բացուած:

Բուլղարիայի արտաքին գործերի մի-
նիստր Նաչկիչը «Pester Lloyd» թերթի
թղթակցի հետ խօսակցութիւն ունենա-
լով, իւր անհամակրութիւնն է յայտնել
Պետերբուրգ գնացած պատգամաւորու-
թեանը: Նա ասել է, պատգամաւորնե-
րը, նախ, բուլղարիւն ի դուր իրենց անձ-
նական հայացքները ցոյց են տալիս,
թէ աղբի մեծամասնութեան կարծիքն
է, երկրորդ նրանք ոչ մի լրագրութիւն
չունէին Պետերբուրգում հաշտութեան
խնդիր յարուցանելու: Եթէ պատգամա-
ւորները յարուցել են այդ խնդիրը, ա-
պա պատառնանաւորութիւնը նրանց
վրայ կընկնի: Իսկ բուլղարական կա-
ռավարութիւնը չի կարող համաձայնել
ստորանալ:

«Berliner Tageblatt» թերթն ասում է,
որ պրինց Ֆերդինանդին մօտիկ մար-
դիկ բուլղարիւն կըքրդի են իրենց գը-
լուները:

Գերմանական կայսրի Անգլիա գնալն
անգլիական թնդթերին առիթ է տուել
քննելու Գերմանիայի և Մեծ Բրիտա-
նիայի իրար մօտենալու հնարաւորու-
թեան վերաբերեալ խնդիրը: Այդ երկու
մեծ պետութիւնների նպատակը պիտի
լինի մեկուսացնելու Ռուսիային և Ֆը-
րանսիային: Երկուսուսու և արեւելեան
աւախական խնդիրներում:

Խիստ լուրջ բնաւորութիւն է ստա-
նում Ձկնապատնում միւսիտանների դէմ
սկսուած հաղածանքը: Հեռագրներն
արդէն հաղորդեցին միւսիտանների
ջարդի մասին: Այդ ջարդը սկսել է ու-
նեցել Նուաչին բում, Ֆու-Չեուից 20

միտն հիւանդութեամբ: Սպանուած են միսիօնար քոյրերից 5 հոգի, 5-ն էլ ծանրապէս վիրաւորուած են: Միսիօնար Ստիւարտն և իւր ամբողջ ընտանիքը (7 հոգի) նոյնպէս սպանուած են: Տեղեկութիւններ են ստացուած նոյնպէս մի շարք սպանութիւնների մասին որոնք կատարուել են ուրիշ տեղերում: Արտագրական հիւանդութիւններն ամենաեղանակեալն այդ սպանութիւնների համար, մինչև ժամանակ պահանջելով որ յանցաւորներն օրինակելի պատիժ ստանան: «Ostasiatische Lloyd» թերթի տեղով, եւրոպացիների դէմ յարուցուած այդ հալածանքը կրօնական մոլութեամբ անցնող պատահական բնաւորութիւն չունի, այլ հետեանք է ուժեղ հակահեղափոխական ազդեցութեայի, որ առաջ է մղուած Չինաց կայսրութեան բոլոր կողմերում:

ԽԱՐՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բաւարական սովորութիւններ: Բաւարական թերթերից մէկը նկարագրում է բաւարական մի քանի սովորութիւններ, որոնք կատարուել են միայն վայրենի ժողովուրդների մէջ: Բանից երեւում է, որ միմիայն առողջ ծնուած և ֆիզիքական պակասութիւններ չունեցող երեխան է ընտանիքի անդամ համարուում: Բաւարացիները, իսկ եթէ երեխան ֆիզիքական որևէ պակասութիւն է ունենում, որ ժողովուրդը վերագրում է չար ոգուն, երեխան էլ չար ոգի է ճանաչուում և իրաւունք չի ունենում ապրելու, նրան սպանում են նոյն իսկ ծնուած ընտանիքի: Այսպէս, սպանել և լեռներին է ձգուել մի երեխայ, որ ծնուել է մեծ գլխով և փոքրիկ ոտներով: Այսպիսի ձեռքով նոյնպէս սպանուել և գետին է ձգուել մի ուրիշ երեխայ, որի մի աչքը ճակատի վրայ է եղել, միւսը՝ ծոցի վրայ: Այս երկու դէպքերի մասին էլ գիտէր ամբողջ գիւղը, բայց ոչ ոք չի էլ մտածել յանդիմանելու պատճառներին: Ոչ պակաս վայրենի չէ և մեռելներին վերաբերեալ սովորութիւնը: Բաւարացիները միջոցներ են ձեռք առնում մեռելի կենդանի (վաճառել) դառնալու դէմ, և այդ միջոցները կայանում են նրանում, որ մեռելի ոտները միայն և կրծքին մի հաղին մինչ է ցցուած: Այս բոլորը կատարուում է երեքշաբթի օրը: Հոգեհոգիները հետ միասին, իշխանութիւնն այս բոլորի վրայ ոչ մի ուղադրութիւն չի դարձնում:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀՆՈՐ-ԳՐԱՐ-ԻՆ
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՀՆՈՒՄԵՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:
ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 2 օգոստոս. — Կրասնոյէ Սկրյուտ Թագաւոր Կայսրի և Թագուհի Կայսրուհու ներկայութեամբ կատարուեց զօրքերի քաջակերի և շտանդարտների օրհնութիւնը: Նոյնի Սեծութիւնները վերադարձան Պետերսբուրգ: ՕՐԵՍՍՈՒ. — Չինուորական միեկնաբերութիւնը նաւով մեկնեց Կովկաս: Միեկնաբերութիւնը անցնող շատ լաւ է: ՎԵՆԵՏԱ. — «Freundenblatt» կիսամալաճական լրագիրն առում է, որ Սոֆիայում առանձին ուղադրութիւն է դարձնում Ռուսիայի հետ ունեցած յարաբերութիւնները պարզեցնելու վրայ: Եւրոպական այժման գիւղականները ըստ երևոյթի, իբր թէ տրամադիր են յարմարուել Պետերբուրգի վերադարձած բուլղարական պատգամաւորութեան տուած խորհուրդներով: ՆԻՒՅՈՐԿ. — Լրագիրները հաղորդում են, որ ձապոնիայում մինիստրական ճգնաժամ է առաջացել այն պատճառով, որ Իտա և Նամագատա գրաքննարկը հրաժարուել են իրենց չնորոգուած մարքիցի ինքնուրուից, եթէ իրենց ընկերները միջանկնքը չքանչանեն չեն ստանալ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՍԱՆ
Օգոստոսի 1-ից.

Պետական կուրս 3 ամսով:	
Լոնդոնի վրայ 10 ֆ. 100.	93,10
Փարիզի վրայ 100 ֆր.	45,35
Պարիզի վրայ 100 ֆր.	36,75
Վեճքի վրայ 100 ֆր.	7,46 7,40
Մարսելի կուրս (100 ր.)	
մետաղ	147 1/2 - 148
Բորսայի գնաճը	5-ից 7%
4% Պետական արժեթիղթ	99 1/2
5% Պետական արժեթիղթ	164 1/2
5% Պետական արժեթիղթ	265
5% Պետական արժեթիղթ	240
Արժեթիղթ	212 1/2
5% Պետական արժեթիղթ	101 1/2
4% Պետական արժեթիղթ	98 1/2
3% Պետական արժեթիղթ	98 1/2
2% Պետական արժեթիղթ	98 1/2
1% Պետական արժեթիղթ	98 1/2
1893 թվականի	101
1 ֆուր. 1 հարստակ	100%
2 հարստակ	100%
3 հարստակ	100%
4 հարստակ	100%
5 հարստակ	100%
6 հարստակ	100%
7 հարստակ	100%
8 հարստակ	100%
9 հարստակ	100%
10 հարստակ	100%
11 հարստակ	100%
12 հարստակ	100%
13 հարստակ	100%
14 հարստակ	100%
15 հարստակ	100%
16 հարստակ	100%
17 հարստակ	100%
18 հարստակ	100%
19 հարստակ	100%
20 հարստակ	100%

ՀՆՈՐ-ԳՐԱՐ-Ի ՊԱՏԱՍԵՐՆԵՐ

ԱՌԱՎՈՐԱԳՐԱՐ ԳԵՂ. Ա. Բ. ԻՆ. Ձեռնարկը նամակ չենք ստացել. նախընթաց համարներից մէկում այդտեղ կատարուած հոգեհոգիների մասին հրատարակած լուրը զրոյդ և մեզ հաղորդողը պ. Մուրադյանն էր. դուք ուղարկել էք:

ՍՊԱՆԻԱՐ ՍՊԱՆԻԱՐԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում առաւօտեան 8. 9-ին 30 ր. և Բաթում հասնում է երեկոյեան 8. 9-ին 45 ր.: Փոստային գնացքը Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում ցերեկուայ 1-ին 10 ր. և հասնում է Բաթում առաւօտեան 7. 30 ր.: Փոստային գնացքը Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում երեկոյեան 8. 6-ին 50 ր. և Բաթում հասնում է առաւօտեան 8. 8-ին 15 ր.: Մարդատար գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գալիս առաւօտեան 8. 9-ին 40 ր. և Թիֆլիս հասնում է երեկոյեան 8. 9-ին 55 ր.: Փոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գնում գիշերուայ 8. 11-ին 20 ր. և հասնում ցերեկուայ 8. 12-ին 25 ր.: Փոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գալիս գիշերուայ 8. 11-ին 5 ր. և Թիֆլիս հասնում ցերեկուայ 8. 5-ին 50 ր.: Ապրանքա-մարդատար գնացքը Թիֆլիս-Բաթումից դուրս է գնում երեկոյեան 6 ժամին, հասնում է Թիֆլիս առաւօտուայ 7 ժ. 35 րոպէին: Ժամանակաւոր մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բոթոմ դուրս է գնում ցերեկուայ 3 ժամին և հասնում է Բոթոմ երեկոյեան 8 ժամին և 35 ր.: Ժամանակաւոր մարդատար գնացքը Բոթոմից Թիֆլիս դուրս է գալիս գիշերուայ 1 ժ. և 25 ր. Թիֆլիս հասնում է առաւօտեան 8 ժամին և 15 րոպէին: Ժամանակաւոր մարդատար գնացքը Միխայիլից Սուրաբ դուրս է գալիս երեկոյեան 7 ժ. և 30 ր.: Պոստ. երթ. Ռազմա-վերական ճանապարհով

Թիֆլիս է հասնում ցերեկուայ 8. 12-ին 25 ր.: Փոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գալիս գիշերուայ 8. 11-ին 5 ր. և Թիֆլիս հասնում ցերեկուայ 8. 5-ին 50 ր.: Ապրանքա-մարդատար գնացքը Թիֆլիս-Բաթումից դուրս է գնում երեկոյեան 7 ժ. 27 ր., հասնում Գանձակ առաւօտեան 7 ժ. 40 րոպէին: Ապրանքա-մարդատար գնացքը Գանձակից Թիֆլիս դուրս է գալիս երեկոյեան 6 ժամին, հասնում է Թիֆլիս առաւօտուայ 7 ժ. 35 րոպէին: Ժամանակաւոր մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բոթոմ դուրս է գնում ցերեկուայ 3 ժամին և հասնում է Բոթոմ երեկոյեան 8 ժամին և 35 ր.: Ժամանակաւոր մարդատար գնացքը Բոթոմից Թիֆլիս դուրս է գալիս գիշերուայ 1 ժ. և 25 ր. Թիֆլիս հասնում է առաւօտեան 8 ժամին և 15 րոպէին: Ժամանակաւոր մարդատար գնացքը Միխայիլից Սուրաբ դուրս է գալիս երեկոյեան 7 ժ. և 30 ր.: Պոստ. երթ. Ռազմա-վերական ճանապարհով

Թիֆլիսից հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքը ուղևորում է առաւօտեան 8 ժամին, գիշերում է Մլեթի կայարանում, վաղիկվաղ է հասնում հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8-ը երեկոյեան: Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8-ը երեկոյեան: Վաղիկվաղ հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքը ուղևորում է առաւօտուայ ժամը 8-ին, գիշերում է Մլեթի կայարանում, Թիֆլիս է հասնում հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան: Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու հասնում է Թիֆլիս հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում վաղիկվաղ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան: